

Evalueringsrapport

Læselysten voks(n)er

Evaluator: Emil Tjørnehøj Pedersen

Indholdsfortegnelse

Introduktion til projektets overordnede formål	3
Evalueringens opbygning og metode.....	3
Analyse.....	5
Læsegruppedeltagerne	5
Dataanalyse	6
(Del)Konklusion	9
Fagpersonerne	10
Dataanalyse	10
(Del)Konklusion	14
Samarbejdsrelationen	15
Dataanalyse	16
(Del)Konklusion	18
Samlede gennemgang.....	19

Introduktion til projektets overordnede formål

Indledningsvis en kort beskrivelse af projektets formål og målsætninger. Af projektbeskrivelsen fremgår det, at der arbejdes med en todelt funktion for projektet. Således ønskes der for det første at: *"... afprøve effekten af læseforeningens læsegrupper i biblioteksregi ift. at forbedre læsesvage unge og voksnes læsefærdigheder, herunder at synliggøre biblioteket for brugergrupper, der traditionelt ikke benytter sig af bibliotekets tilbud"*.

Derudover ønsker projektet at: *"... afprøve og klarlægge mulige samarbejdsflader mellem biblioteket og Læseforeningen, herunder ressourceforbrug, bibliotekets rolle, organisering, evt. inddragelse af tredje aktør."* Af dette projektresume fremgår de to separate målsætninger for projektet: 1) at styrke læsesvage unge og voksne gennem brug af Læseforeningens metoder, 2) at undersøge mulighederne for samarbejde mellem biblioteket og læseforeningen.

Evaluerings opbygning og metode

Denne evaluering har til formål at undersøge forholdet mellem de opstillede målsætninger nævnt ovenfor og de faktiske resultater, som projektet har genereret. Fokus vil derfor primært blive lagt på de to parametre, som målsætningen indeholder.

Der vil indledningsvis blive set på læsegruppedeltagernes egne vurderinger af et evt. udbytte de har oplevet som en konsekvens af deres deltagelse i en læsegruppe. Denne viden vil blive suppleret med data fra de fagpersoner, der har været involveret i projektforsøget, således, at der anlægges en brugerdefineret såvel som en professionel vinkel på undersøgelsen af projektets målopfyldelse.

Projektet har indbefattet 7 læsegrupper fordelt mellem Aarhus, Amager, Næstved og Ikast.

Metodisk er der anvendt en række redskaber til at undersøge læsegruppedeltagernes udbytte. For det første blev deltagerne bedt om at udfylde et enkelt spørgeskema. I alt har læsegruppedeltagerne i 6 af de 7 læsegrupper medvirket i spørgeskemaundersøgelsen, således har 37 personer tilkendegivet deres meninger til denne analyse. Det er vanskeligt at afgøre, hvor stor en andel disse 37 personer udgør af det samlede antal deltagere, da antallet af deltagere i læsesessionerne varierede fra gang til

gang. Dette skete bl.a. som en konsekvens af den frivillige deltagelse samt deltagernes sociale situationer.

Udover spørgeskemaundersøgelsen er der gennemført et interview med en udvalgt læsegruppe (Åby-gruppen). Derudover vil der blive suppleret med læsegruppeledernes løbende rapportering i erfaringsskemaer, som er indhentet af læsegruppelederne i forbindelse med læsesessioner. Der er således tale om kvalitative såvel som kvantitative data, der søger at tegne et fyldestgørende billede af området.

Samarbejdsrelationen mellem biblioteket og Læseforeningen er, som nævnt, det andet ben af denne evaluering. Modellen for læsegrupperne (guidet fælleslæsning) er udviklet af Læseforeningen efter engelsk forbillede i The Readers Organisation. Formålet med samarbejdsrelationen er, som nævnt, at afprøve denne model i et biblioteksmæssigt regi.

Rent metodisk er dette område blevet undersøgt gennem semistrukturerede interviews med Mette Steenberg (Bestyrelsesformand i Læseforeningen) og Britta Bitsch (Chef for Lokalbibliotekerne i Aarhus Kommune). I disse interviews blev der spurgt ind til samarbejdsforløbets evt. problematiske eller positive aspekter samt muligheden for fremtidigt samarbejde.

Analyse

Den analytiske del af evalueringen tager afsæt i læsegruppedeltagernes egne vurderinger af deres udbytte. Men før vi for alvor kaster os over de indhentede data, skal der ses nærmere på hvilke læsegrupper, der har været tale om og hvilke karakteristika disse indeholder. En del af udgangspunktet for projektet som helhed var at oprette læsegrupper i miljøer med læsesvage voksne og unge. Forudsætningen for at opfylde de resterende målsætninger for projektet hviler på denne indledende læsegruppedannelse.

Læsegruppedeltagerne

Som nævnt indledningsvis, blev der etableret i alt 7 læsegrupper fordelt mellem Aarhus (4), Ikast (1), Næstved (1) og Amager (1). Med undtagelse af en enkelt læsegruppe er der tale om udsatte læsegruppedeltagere, der enten har læsevanskeligheder eller sociale/psykologiske problemer. Deltagerne er både unge og gamle (det spænder fra utilpassede unge til hjemløse voksne)¹. Som udgangspunkt kan det således konstateres, at man er lykkedes med målsætningen om at etablere læsegrupper i det læsesvage og udsatte segment. Der er således mulighed for at opfylde de øvrige output målsætninger for området.

Målsætningerne for dette output-område er som beskrevet: ”At forbedre læsesvage unge og voksnes læsefærdigheder og herunder at synliggøre biblioteket for brugergrupper, der traditionelt ikke benytter sig af bibliotekets tilbud”. (med læsefærdigheder henvises til faktiske såvel som sociale læsefærdigheder).

¹ For yderligere detaljeret beskrivelse af læsegrupperne se evt. Erfaringsrapporten <http://projekter.bibliotekogmedier.dk/projekt/laeselysten-voksner>

Dataanalyse

Indledningsvis skal der ses på, hvor mange af læsegruppedeltagerne der tidligere har været en del af en læsegruppe. Det fremgår af tabel 1 at toogtyve af de syvogtredive adspurgte svarede benægtende på dette spørgsmål. Gruppen af læsegruppedeltagere er således relativt uprøvede i forhold til at deltage i læsegrupper. Derudover er læseforeningens højt-læsningsmetoder relativt nye i Danmark. Metoden for læsesessionernes afvikling har været ukendt for størstedelen af læsegruppedeltagerne.

Tabel 1

Har du været i en læsegruppe før?	Ja	Nej
	15	22

Ubesvaret: 0. Basis: 37

Vi vender os nu mod de mere substantielle spørgsmål, deltagerne blev bedt om at besvare. I tabel 2 er der spurgt ind til deltagernes oplevelse af at komme i læsegruppen, samt deres vurdering af hvorvidt de mener at have lært noget af denne deltagelse. Som det fremgår, er der tale om relativt vage spørgsmålsformuleringer, bl.a. er det ikke tydeligt hvad udsagnet ”jeg har lært noget i læsegruppen?” dækker over i tabel 2. Der er dog tale om et bevidst valg, der skal ses i relation til målgruppens generelle læsevanskeligheder. Derudover er det vigtigt at give deltagerne plads til selv at fortolke spørgsmålet hvorvidt de mener at have ”lært” noget. Denne læring kan således dække over et bredt spektrum af personlig/social såvel som egentlig læsefaglig læring.

Tabel 2

Hvor enig er du?	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
1)Det er hyggeligt at være i læsegruppen?	22	15	0	0
2)Jeg har lært noget i læsegruppen?	12	19	5	0
3)Der er nogle gode snakke i læsegruppen	22	12	3	0

Ubesvaret: 0,1,0. Basis: 37

Som det fremgår af data i tabel 2, er der tale om en yderst positiv tilbagemelding på alle de nævnte udsagn. Udsagn 1 ønsker at undersøge deltagernes opfattelse af det sociale miljø i læsegruppen. I arbejdet med denne målgruppe er det væsentligt at skabe et trygt socialt miljø hvori den enkelte har mulighed for at deltage i samtalerne omkring litteraturen. Som det fremgår, har ingen deltagere svaret negativt til dette udsagn.

Ser vi på tilkendegivelserne af udsagn 2, er der her ligeledes tale om et yderst positivt resultat. Som beskrevet i det ovenstående, var udsagnet om læring formuleret bredt. Deltagerne havde på denne måde mulighed for selv at tolke ind i spørgsmålet, hvorvidt de mente at have lært noget. Et eksempel på en sådan læring kan ses i denne skriftlige tilbagemelding givet af en læsegruppedeltager: *"Det har været en god oplevelse, forstår meget mere og kunne snakke sammen om den tekst eller novelle vi har læst"*. Her kan ses et udtryk for det vanskeligt definerbart begreb om læring, en deltager har oplevet. Udsagn som dette går igen i de skriftlige tilbagemeldinger som deltagerne har tilkendegivet.

Ser vi endelig på udsagn 3, kan dette ses som et udtryk for et socialt aspekt såvel som et læringsmæssigt. Den "gode snak" kan således relateres til de sociale læsefærdigheder, der omhandler evnen til at indgå i en meningsfuld dialog omkring den læste litteratur. Her, som ved de øvrige udsagn i tabel 2, er tilbagemeldingen yderst positiv. Således har langt størstedelen oplevet, at der har været gode snakke i læsegruppen. Det er dog ikke blot i de kvantitative spørgeskemabesvarelser, at denne tendens kommer til udtryk. I flere af de kvalitative tilbagemeldinger fra spørgeskemabesvarelserne kan der ses en positiv opfattelse af samtalen omkring litteraturen. Eksempelvis skriver en læsegruppedeltager således: *"Det er dejligt og givende at dele sine læseoplevelser med andre."* Spørgsmålet om deltagernes sociale læsefærdigheder vil blive behandlet igen i et senere afsnit, hvor fagpersonernes vurdering af dette spørgsmål behandles.

Et yderligere udtryk for læsegruppedeltagernes forhold til litteratur er undersøgt i nedenstående tabel 4. Her spørges der ind til, hvorvidt deltagelsen i læsegruppen har givet den enkelte mere lyst til at læse/høre lydbøger. Dette kan ses i relation til det generelle ønske om at styrke denne målgruppes forhold til litteraturen.

Tabel 3

Har du fået mere lyst til at læse/høre lydbøger?	Ja helt sikkert	Det vil jeg overveje	Det er jeg usikker på	Nej slet ikke
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
	16	11	4	4

Ubesvaret: 2. Basis 37

Det fremgår af tabel 4, at størstedelen af besvarelserne falder i den positive del af spektret. Således svarer 16 af respondenterne, at de helt sikkert har fået mere lyst til at læse eller høre lydbøger.

Denne målgruppes læsevanskeligheder betyder, at der i spørgsmålet også spørges ind til lydbøger. Et eksempel på det ændrede forhold til litteraturen kan ses i dette udsagn givet af en læsegruppedeltager: *"Jeg har fået lyst til at prøve at læse andre ting end jeg plejer. Jeg synes det har været en god oplevelse."* En positiv tilkendegivelse i denne kategori vejer således relativt tungt og understreger den generelle tendens i data fra læsegruppedeltagerne. En positiv ændring i forholdet til litteraturen har mulighed for at smitte af i form af øget brug af bibliotekernes tilbud. Det skal dog understreges, at der ikke foreligger konkret dataopbakning herfor.

I spørgeskemaet blev der ligeledes spurgt ind til nogle mere generelle opfattelser af det at deltage i en læsegruppe. I tabel 4 blev deltagerne således bedt om at tilkendegive deres enighed i en række ord om læsegruppen.

Tabel 4

Hvor enig er du i disse ord om læsegruppen?	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
1)Sjov?	14	21	2	0
2)Spændende?	15	17	3	0
3)Kedeligt?	1	6	13	12
4)Lærerigt?	15	20	2	0
5)Ligegyldigt?	0	1	12	21

Ubesvaret: 0,2,5,0,3. Basis: 37

Som det fremgår af tabel 4, tegner der sig et overvejende positivt billede af læsegruppedeltagernes opfattelse af læsegruppeoplevelsen. Således er langt størstedelen af de adspurgte enten "meget enige" eller "enige" i, at deltagelsen har været sjov, spændende og lærerig. Størstedelen af læsegruppedeltagerne er samtidig uenige i, at læsegruppen har været kedelig og ligegyldig. Igen finder vi opbakning i de kvalitative data. Således tilkendegiver en læsegruppedeltager: *"Det har været spændende at høre historier, som jeg ikke selv ville finde på at læse."* Her gives der ligeledes udtryk for, at læsegruppen har udvidet deltagerens litteraturoplevelse. Ved at introducere deltageren for litteratur, som denne ikke selv ville opsøge, udvides den litterære horisont hos deltageren. Som i det ovenstående (tabel 2, udsagn 2) giver de adspurgte her udtryk for, at læsegruppen har været en

lærerig oplevelse. For tabel 4 kan der samlende siges, at den understreger den generelle tendens i data for læsegruppedeltagerne som værende yderst positiv.

Afslutningsvist skal der ses på yderligere et mål for oplevelsen af at deltage i en læsegruppe, nemlig hvorvidt den enkelte vurderer at kunne tænke sig at deltage i et lignende projekt. I tabel 5 er der således spurgt ind til dette.

Tabel 5

Kunne du tænke dig at deltage i en højt-læsningsgruppe igen?	Ja helt sikkert	Det vil jeg overveje	Det er jeg usikker på	Nej slet ikke
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
	25	6	4	1

Ubesvaret: 1. Basis 37

Som det fremgår af tabel 5, tilkendegiver omkring 2/3 af deltagerne, at de helt sikkert kunne tænke sig at deltage i en læsegruppe igen. Denne tilbagemelding underbygger de øvrige positive resultater, som er gennemgået ovenfor.

(Del)Konklusion

Ser man på den samlede mængde af data, der er indsamlet for gruppen af læsegruppedeltagere, er der overvejende tale om et positivt resultat. Således er der på samtlige af de stillede spørgsmål og udsagn i undersøgelsen en tendens, der peger i retning af en målopfyldelse for dette område. Zoomer man ind og ser på de konkrete målsætninger for styrkelse af læsekompetencer, peger disse data således på en stor grad af succes. Dette kommer til udtryk i tabel 2 og 4, hvor de adspurgte tilkendegiver, at læsegruppeforløbet har været lærerigt. Dertil kommer, at læsegrupperne har introduceret deltagerne for nye litterære genrer og forfattere. Dette er ligeledes blevet beskrevet i data som et positivt element. Konklusionen på målsætningen om styrkelsen af læsefærdigheder må, på baggrund af ovenstående data, siges at være opfyldt. Denne målsætning vil ligeledes blive behandlet i nedenstående afsnit, hvor data fra fagpersoner gennemgås.

Udover de konkrete læsefærdigheder peger data fra deltagerne på et væsentligt socialt element ved læsegrupperne. For ovenstående data er det således et gennemgående tema, at læsegruppeformen

med samtale omkring den læste litteratur er en vigtig del af den samlede vurdering. Deltagernes sociale læsefærdigheder vil ligeledes blive behandlet i afsnittet nedenfor.

Fagpersonerne

I forlængelse af målsætningen om at styrke læsegruppedeltagernes læsefærdigheder (konkrete og sociale) er der også blevet indhentet data fra de fagpersoner, der har været involveret i projektet. Med fagpersoner henvises der til de personer - socialpædagoger, lærere m.m. - der er fast tilknyttet de grupper af brugere, som har deltaget i læsegrupperne. Disse personer har været involveret i projektet på flere måder, dog primært i form af at "lægge gruppe og lokaler til" – selve afholdelsen af læsegrupperne. Derudover har flere af fagpersonerne deltaget i læsegruppen på lige fod med de øvrige deltagere. Denne position giver fagpersonerne en unik mulighed for at vurdere projektets betydning for deltagernes konkrete læsefærdigheder, såvel som det sociale element. I alt har 6 fagpersoner besvaret det udsendte spørgeskema

Dataanalyse

Som beskrevet ovenfor beskæftiger datamaterialet fra fagpersonerne sig ligeledes med målsætningen om: *"At forbedre læsesvage unge og voksnes læsefærdigheder herunder at synliggøre biblioteket for brugergrupper, der traditionelt ikke benytter sig af bibliotekets tilbud"*. Denne dataanalyse tager derfor sit udgangspunkt i fagpersonernes vurdering af læsegruppedeltagernes mulige styrkelse af konkrete læsefærdigheder. Dette spørgsmål er der spurgt ind til i tabel 6.

Tabel 6

I hvilken grad vurderer du, at en eller flere af læsegruppedeltagerne har styrket deres konkrete læsefærdigheder ved deltagelse i læsegruppen	Abs.	Pct.
Høj grad	2	33%
Nogen grad	0	0%
Ved ikke	2	33%
Mindre grad	0	0%
Ringe grad	0	0%

Ubesvaret: 2. Basis: 6

Som det fremgår af tabel 6, falder besvarelsenerne i to kategorier. Således mener to af de adspurgte fagpersoner, at læsegruppedeltageren i ”høj grad” har forbedret deres konkrete læsefærdigheder, mens to ikke ser sig i stand til at vurdere dette spørgsmål og svarer ”ved ikke”. En vurdering af de konkrete læsefærdigheder for denne gruppe kan være vanskelig, men sammenligner man disse data med de ovenstående tilkendegivelser fra læsegruppedeltagerne, ser der ud til at være en relativ overensstemmelse (tabel 2 og 4). Den samlede datamængde peger således i retning af, at projektet er lykkedes med at styrke deltagernes konkrete læsefærdigheder.

Som det ligeledes fremgår af ovenstående, dækker begrebet ”læsefærdigheder” over såvel de konkrete som de sociale læsefærdigheder. Begrebet sociale læsefærdigheder dækker over evnen til at indgå i en meningsfuld dialog omkring den læste litteratur og de refleksioner denne frembringer. I tabel 7 tages der hul på dette emne.

Tabel 7

I hvilken grad vurderer du, at en eller flere af læsegruppedeltagerne nu er mere fortrolig ved at læse og tale om litteratur?	Abs.	Pct.
Høj grad	2	33%
Nogen grad	1	17%
Ved ikke	1	17%
Mindre grad	0	0%
Ringe grad	0	0%

Ubesvaret: 2. Basis: 6

Som i tilfældet med de konkrete læsefærdigheder ses der i tabel 7 et udtryk for fagpersonernes positive opfattelse. Således mener størstedelen af fagpersonerne at læsegruppedeltagerne som en konsekvens af deres deltagelse i læsegrupper nu er mere fortrolige med at læse og tale om litteratur. Som det fremgår, er dette spørgsmål dobbelt; at *læse* litteratur og *samtale* omkring denne litteratur. Spørgsmålet relaterer sig således til de konkrete såvel som de sociale læsefærdigheder. I tråd med de ovenstående data i tabel 6, kan her ses en positiv tilbagemelding.

Det er dog ikke muligt at se isoleret på de sociale læsefærdigheder i tabel 7. For at undersøge dette spørgsmål nærmere, vender vi os derfor mod de data, der er fremkommet i tabellen nedenfor.

I tabel 8 er fagpersonerne blevet bedt om at tage stilling til 4 konstruerede udsagn omhandlende læsegruppedeltagernes personlige/sociale udvikling som følge af projektforsløbet. Dette er gjort for

at undersøge læsegruppemetodens potentiale for at skabe positive resultater for de medvirkende. Resultater, der ikke nødvendigvis knytter sig til de konkrete læsefærdigheder, men som tager form som sociale kompetencer. Sådanne kompetencer kan på mange måder være vanskelige at definere og således også at måle, men i nedenstående er der forsøgt at indkredse nogle af de indikatorer, der kan fortælle os om udviklingen. Disse indikatorer forsøger at afspejle deltagernes sociale interaktion, men de forsøger også at indfange en evt. refleksion fra deltagernes side omkring deres egen livssituation. Disse mål kan dog ligeledes ses i relation til målsætningen om at styrke deltagernes (sociale) læsefærdigheder.

Tabel 8

8 Tilkendegiv din enighed i følgende udsagn	Meget enig	Enig	Ved ikke	Uenig	Meget uenig
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
1)En eller flere af læsegruppedeltagerne har igennem forløbet, styrket evnen til at føre konstruktive samtaler om de emner, som den læste litteratur har bragt på banen?	4	0	0	0	0
2)En eller flere af læsegruppedeltagerne har på baggrund af deltagelse i læsegruppen reflekteret over egen livssituation en eller flere gange?	3	1	0	0	0
3)En eller flere af læsegruppedeltagerne har, på baggrund af deltagelse i læsegruppen, styrket evnen til at sætte sig ind i andre menneskers livssituation?	1	2	1	0	0
4)Læsegruppen har gennem forløbet udviklet en positiv interaktion, der har styrket gruppens sammenhold?	2	2	0	0	0

Ubesvaret: 2,2,2,2. Basis 6

Ser vi først på de fagprofessionelles tilkendegivelser i udsagn 1, tegner der sig et altovervejende positivt billede. Som det fremgår, mener de fire personer, der har besvaret dette spørgsmål, at de er ”meget enige” i udsagnet omkring deltagernes udvikling mht. at samtale om litteratur. Denne evne er en del af de nævnte sociale læsefærdigheder og indgår således som en del af det positive billede af deltagernes samlede læsekompetencer.

Udsagn 2 omhandler læsegruppemetodens evne til at skabe refleksion over deres egen livssituation. Som det fremgår af den ovenstående tabel 8, er der også en yderst positiv tilbagemelding på udsagn 2. Denne vurdering fra fagpersonerne er et udtryk for flere aspekter. For det første kræver et sådant resultat, at der fra læsegruppelederen er lagt mange tanker i, hvilken litteratur der skal læses. Her er det afgørende, at læsegruppelederen er i stand til at udvælge litteratur der passer til læsegruppens

konkrete niveau. Derudover må der være tale om skabelsen af et miljø, hvori den enkelte læsegruppedeltager føler sig tilstrækkelig tryk. En tryghed, der er væsentlig, hvis deltageren vil dele en måske til tider vanskelig livssituation. Den beskrevne tilbagemelding fra fagpersonerne peger på, at projektet har opnået positive resultater på disse parametre.

En ting er at reflektere over sin egen livssituation, noget andet er evnen til at føle empati og forståelse for andre menneskers følelser og holdninger, dette område spørges der ind til i udsagn 3. Dette er ligeledes et vigtigt mål for, hvordan et læsegruppeforløb har muligheder for at influere positivt på deltagerne. Som det fremgår, er der også på dette spørgsmål en overvejende positiv respons fra fagpersonerne. Kun én svarer ”ved ikke”, mens de resterende enten er ”enige” eller ”meget enige” i udsagnet. Således har flere af de fagprofessionelle oplevet, at en eller flere af deltagerne er blevet bedre til at sætte sig ind i andre menneskers livssituation. Dette må siges at være et yderst positivt resultat som vidner om denne læsegruppemetodes muligheder for at skabe positive forandringer for dens deltagere.

Endelig blev der i forbindelse med udsagn 4 i tabel 8, spurgt ind til den mulige udvikling af læsegruppedeltagernes interne sociale relationer. Mere specifikt om deltagelsen i læsegruppen har styrket gruppens sociale sammenhold. Besvarelserne af dette spørgsmål fordeler sig med to i hver af kategorierne ”meget enig” og ”enig”. Igen er der tale om en positiv tilbagemelding fra fagpersonerne. Deltagelse i et læsegruppeforløb kan ses som et fælles socialt projekt, der giver deltagerne en fælles oplevelse og referenceramme. Det at dele en oplevelse, i dette tilfælde omkring litteratur, kan på baggrund af data siges at have haft denne samlende effekt på gruppen.

Afslutningsvis for undersøgelsen af fagpersonernes vurdering af projektførelset vender vi os nu mod mere generelle overvejelser omkring deltagelsen i projektet.

Tabel 9

Tilkendegiv din enighed i følgende udsagn	Meget enig	Enig	Ved ikke	Uenig	Meget uenig
	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.	Abs.
1)Min indledende motivation er blevet fastholdt gennem forløbet?	4	0	0	0	0
2)Deltagelsen i projektet har opfyldt de forventninger, som jeg havde til det?	2	2	0	0	0
3)Læsegruppen er et positivt bidrag til mit daglige arbejde med målgruppen?	4	0	0	0	0

Ubesvaret: 2,2,2. Basis: 6

Udsagn 1 i tabel 9 relaterer sig til fagpersonernes indledende motivation for at deltage i projektet Læselysten Voks(n)er. Motivationen for at deltage er fordelt med stort set lige mange tilkendegivelser i disse kategorier: ”spændende måde at bruge litteraturen på”, ”frirum uden krav og handleplaner”, ”får deltagerne til at reflektere over deres eget liv”, ”giver vores målgruppe mere lyst til at læse selv” samt ”at bruge litteraturen til at øge deltagernes sociale kompetencer”. Der er her tale om et bredt spektrum af motiverende faktorer, som alle har spillet en rolle for fagpersonernes involvering. Som det fremgår af udsagn 1 i tabel 9 ovenfor, tilkendegiver samtlige, at den indledende motivation blev fastholdt gennem projektforløbet.

I udsagn 2 spørges der ind til, om projektet har opfyldt de forventninger, som den fagprofessionelle havde til det. Her, som i de øvrige besvarelser, er der tale om en positiv tilbagemelding.

Endelig blev fagpersonerne i udsagn 3 bedt om at vurdere, hvorvidt deltagelsen i læsegruppen influerede positivt på deres daglige arbejde med målgruppen. Igen ser vi en ensidig positiv tilkendegivelse, da alle erklærer sig ”meget enige” i udsagnet.

(Del)Konklusion

De gennemgåede data for fagpersonernes involvering i projektet skal ses i relation til de opstillede målsætninger om at styrke læsegruppedeltagernes konkrete og sociale læsefærdigheder. Fra gennemgangen af deltagernes udsagn ved vi, at denne gruppe havde en positiv opfattelse af deres egen udvikling.

De fagprofessionelles vurdering stemmer i høj grad overens med deltagernes og tegner således et stærkt billede af målopfyldelsen på dette område. Ser vi nærmere på delelementer af denne overordnede konklusion, tegner der sig følgende billede: For deltagernes konkrete læsefærdigheder gælder det, at fagpersonerne i relativ grad vurderer disse som værende styrket (tabel 6). Sammenholdt med deltagernes egne tilbagemeldinger må der, på baggrund af de tilgængelige data, konkluderes, at projektet er lykkedes med denne målsætning.

Som beskrevet i konklusionerne foretaget på baggrund af læsegruppedeltagernes besvarelser, skal der på baggrund af fagpersonernes tilbagemelding konkluderes på deltagernes sociale læsefærdigheder. Som det fremgår af tabel 7 og 8 i den ovenstående analyse, er der en overvejende positiv opfattelse af projektets betydning for dette område. På baggrund heraf kan det således konkluderes, at projektet har opfyldt målsætningen omkring styrkelse af deltagernes læsefærdigheder (konkrete, såvel som sociale).

Udover den konkrete målsætning om at styrke deltagernes læsefærdigheder, peger data på yderligere positive effekter af projektforsløbet. Som det ligeledes fremgår af tabel 8, er fagpersonerne af den opfattelse, at projektet har styrket deltagernes refleksion over egen såvel som andres livssituation. Projektet har derudover medvirket til at styrke det sociale sammenhold i gruppen og har haft positiv betydning for fagpersonernes daglige arbejde med målgruppen.

Samarbejdsrelationen

Som nævnt indledningsvis står denne evaluering på to ben. Det første omhandlede læsegruppedeltagernes læsefærdigheder og er blevet behandlet i det foregående. Det andet omhandler samarbejdsrelationen mellem biblioteket og Læseforeningen. I det følgende vil denne samarbejdsrelation blive undersøgt.

Det er væsentligt at understrege, at der her er tale om en overordnet vurdering af den samlede samarbejdsrelation. Der kan således ikke inddrages stillingtagen til spørgsmål om evt. skyld eller ansvar i forbindelse med mulige uoverensstemmelser.

Som beskrevet indledningsvis, lyder projektbeskrivelsens målsætning således: *"... at afprøve og klarlægge mulige samarbejdsflader mellem biblioteket og Læseforeningen, herunder ressourceforbrug, bibliotekets rolle, organisering, evt. inddragelse af tredje aktør."* Denne evaluering ser udelukkende på samarbejdsrelationen mellem Lokal Bibliotekerne i Aarhus Kommune(herefter benævnt "biblioteket") og Læseforeningen.² Som det fremgår af målsætningen, er der udtrykt ønske om at *"afprøve og klarlægge mulige samarbejdsflader"*. Det vil sige flere mulige samarbejdsrelationer. Som en konsekvens af ressourcemæssige og organisatoriske bindinger er denne multiple samarbejdsrelation ikke blevet udfoldet. På baggrund heraf gennemføres evalueringen.

² For uddybende information om relationer til tredjeparter samt ressourceforbrug henvises til Erfaringsrapporten.
<http://projekter.bibliotekogmedier.dk/projekt/laeselysten-voksner>

Datamaterialet til denne evaluering er indhentet gennem semistrukturerede interviews med parternes ledende aktører, henholdsvis Mette Steenberg (MS) Bestyrelsesformand i Læseforeningen og Britta Bitsch (BB), chef for Lokalbibliotekerne i Aarhus Kommune. I den nedenstående analyse vil derfor blive taget udgangspunkt i de emner, som disse interviews beskæftigede sig med.

Dataanalyse

Helt overordnet er et af de væsentligste spørgsmål på dette samarbejdsområde parternes generelle vurdering af samarbejdsrelationen, altså et spørgsmål med ordlyden; hvordan har du oplevet samarbejdet med de øvrige involverede i forbindelse med projektforløbet? Svaret på dette spørgsmål om den overordnede samarbejdsrelation er det samme hos begge parter: at samarbejdet aldrig kom til at fungere optimalt. Dette illustreres i følgende citater:

”... træt af, at der ikke har været mere samarbejde om at få prøvet mere af, hvordan frivilligheden kunne spille sammen med biblioteket... Det er desværre aldrig kommet til at fungere helt optimalt” (BB).

Den samme opfattelse kan spores i denne tilkendegivelse fra Læseforeningen.

”Synes måske, det nogle gange har været en lille smule svært, fordi vi ikke har afklaret det fra starten. Fordi vi havde den her idé om, at vi var samarbejdspartnere, men det var vi så ikke alligevel...” (MS).

Således tegner der sig et indledende billede af et samarbejde, der ikke har været optimalt. Men hvad skyldes denne mangelfulde samarbejdsrelation? I sidste del af ovenstående citat fra MS kan der ses en indgangsvinkel til dette spørgsmål. Opfattelsen af ikke at være ligeværdige samarbejdspartnere bunder, ifølge MS, tilbage i projektforløbets begyndelse. Således gives der udtryk for at:

”Altså, vi var jo ikke med i selve ansøgningsfasen. Så derfor tænker jeg, at det er dem, der har et projekt. Vi har jo sådan set ikke været med til at udvikle ansøgningen, og der har jo heller ikke været nogen midler til os i det her.”(MS)

Dette citat rummer flere interessante aspekter. For det første er der spørgsmålet omkring inddragelse i den indledende ansøgningsfase samt en utilfredshed med udfaldet af denne ansøgning, nemlig at den ikke indeholdt midler til Læseforeningen. Samarbejdet ser her ud til, allerede fra projektets begyndelse, at være hæmmet af en manglende forventningsafstemning mellem parterne. Som det fremgår af interviewdata, mener Læseforeningen således ikke, at de har været ligestillede

samarbejdspartnere, hvilket udtrykkes i form af manglende indflydelse og manglende økonomisk gevinst. Spørgsmålet omkring projektets ressourcemæssige fordeling indgår også som en overvejelse hos Britta Bitsch, der beskriver det således:

"... Misforståelse omkring finansiering og at ansættelsen af "en projektmedarbejder" var i biblioteksregi, måske havde Læseforeningen en forventning om, at det var dem, der fik en person ansat." (BB)

Som en konsekvens heraf ændrede læseforeningen, ifølge MS, tidligt i forløbet indstilling til samarbejdet med biblioteket.

"... Vi omdefinerede vores egen rolle fra at have været samarbejdspartnere til at være eksterne konsulenter... Men det er ikke noget vi har gjort officielt. Vi prøvede at få nogle møder for at afklare denne samarbejdsrelation, men det var meget, meget svært..." (MS)

Der blev således aldrig tale om nogen officiel omdefinering af læseforeningens rolle i samarbejdet. En tolkning af disse data peger således i retning af en uspecificeret samarbejdsrelation. Læseforeningens opfattelse af ikke at være inddraget i den indledende ansøgning, og deraf følgende tildeling af midler, ledte dem til en omdefinering af deres egen rolle i samarbejdet. En omdefinering, der aldrig blev officielt afstemt mellem parterne, og som efterlod en samarbejdsrelation, hvor rollefordelingen var uafklaret. Dette efterlader et indtryk, der understreger vigtigheden af en afklaret samarbejdsrelation. Som en konsekvens heraf har projektforsløbet været præget af manglende forventningsafstemning mellem parterne.

I de gennemførte interviews blev der, udover den generelle samarbejdsrelation, også talt om samspillet mellem frivillige og professionelle organisationer. I relation til dette spørgsmål tilkendegav parterne, at et sådant samarbejde er vanskeligt og forbundet med udfordringer. Igen lægges der her vægt på den finansielle del af spørgsmålet, således tilkendegiver Britta Bitsch, at:

"Jeg kan godt forstå, at det fra en forenings synspunkt kan være træls, at der er fuld finansiering hos de professionelle og at de frivillige selv skal finde pengene." (BB)

Trods parternes opmærksomhed på disse udfordringer ser vi, som beskrevet i det ovenstående, at man ikke formåede at imødekomme disse udfordringer i en sådan grad, at det kunne have afhjulpet de beskrevne samarbejdsvanskeligheder. Som med alle slags interviewdata må man dog være opmærksom på, at det ovenstående citat kan være udtryk for en efterrationalisering og derfor være en forklaring på, hvorfor man ikke i selve forløbet korrigerede samarbejdet i henhold til denne indsigt.

Udover det økonomiske aspekt af relationen mellem den frivillige og den professionelle organisation nævnes også en rent kommunikativt problemstilling. Der er i data ikke mulighed for, entydigt, at definere denne problemstilling, der mest har karakter af en underliggende gensidig misforstået kommunikation. Dette er bedst illustreret i dette korte citat fra Britta Bitsch: *"Vi taler forskellige sprog."* (BB)

Overordnet tyder data på, at samarbejdsrelationen har lidt af gentagne kommunikationssvigt, manglende rollefordeling og en generel mangelfuld forventningsafstemning.

Der var dog ikke alene tale om tilkendegivelser, der beskrev relationen mellem biblioteket og Læseforeningen som negativ. Det positive relaterede sig dog ikke til den rent konkrete samarbejdsrelation, men beskrev i generelle vendinger fordelene ved et samarbejde. Således gives der fra bibliotekets side udtryk for det positive og givende ved Læseforeningens metode, eksemplificeret i dette citat:

"Læsegrupperne er et fantastisk dannelsesredskab for os. Læseforeningen har konceptet, vi skal ikke ud og opfinde den dybe tallerken igen." (BB)

Fra bibliotekets side kan der her ses en anerkendelse af Læseforeningens metode. En metode, der vurderes at kunne forbedre og udvikle bibliotekets arbejde som dannelsesinstitution. Tilsvarende giver Læseforeningen udtryk for, at de anser biblioteket og det biblioteksmæssige regi, som deres primære samarbejdsrelation.

"Helt overordnet ser vi biblioteket som vores primære samarbejdspartner. For det er da den organisation, som vi har det største interessefællesskab med." (MS)

Der er altså her tale om en gensidig anerkendelse af hinandens styrker. Denne forståelse hos parterne har dog, som beskrevet i det ovenstående, ikke resulteret i et velfungerende samarbejde.

(Del)Konklusion

Helt overordnet kan der på baggrund af den ovenstående analyse konkluderes, at samarbejdsrelationen mellem biblioteket og Læseforeningen har været særdeles problematisk. Trods den generelle anerkendelse af modpartens kompetencer, har det konkrete samarbejde været præget af kommunikationsvanskeligheder, manglende forventningsafstemning samt en uafklaret rollefordeling mellem parterne. Som det ligeledes fremgår af det ovenstående, ser denne uoverensstemmelse ud til at eksistere allerede fra projektets indledende fase. Som beskrevet indledningsvis i dette afsnit om samarbejdsrelationen, er det ikke denne evalueringens opgave at fastlægge skyldsspørgsmål, men blot at konkludere i forhold til de opstillede målsætninger. Således

må der angående målsætningen om at udvikle og styrke samarbejdet mellem biblioteket og Læseforeningen konkluderes, at den er langt fra er opfyldt.

Samlet gennemgang

De samlende konklusioner for projektet Læselysten Voks(n)er, kan på baggrund af data behandlet i den ovenstående analyse, ses som følger: Projektet har opnået en stor grad af målopfyldelse i relation til de opstillede målsætninger for læsegruppedeltagerne. Denne succes er dog opnået på trods af - og ikke som en konsekvens af - det samarbejde, der har været mellem biblioteket og Læseforeningen.

Den samlede vurdering fra læsegruppedeltagerne og de fagprofessionelle giver et yderst positivt billede af de opnåede læsefaglige resultater. Udover at styrke deltagernes konkrete og sociale læsefærdigheder, har projektet affødt yderligere positive sideeffekter. For deltagerne har projektet skabt en større refleksion over egen og andres livssituation samt styrket gruppens sociale bånd. For fagpersonerne har læsegruppen betydet en ny og positiv indgangsvinkel til det daglige arbejde med målgruppen. Derudover har læsegruppen introduceret deltagerne for ny og anderledes litteratur - litteratur som mange af deltagerne ikke ville opsøge af egen drift. Udover at styrke læseevnen har projektet således haft betydning for læselysten hos flere af deltagerne.

Disse positive resultater for læsegruppedeltagerne er som nævnt opnået på trods af, og ikke som konsekvens af samarbejdet mellem biblioteket og Læseforeningen. På baggrund af den ovenstående analyse af interviewdata er konklusionen, at målsætningen om at skabe en positiv samarbejdsrelation med Læseforeningen ikke er opnået. Som de gennemgåede data antyder, tog samarbejdet allerede fra projektets begyndelse en skæv drejning. Læseforeningens opfattelse af ikke at være en ligeværdig samarbejdspartner, fik dem til at omdefinere egen rolle i projektet. Denne omdefinering af roller blev aldrig officielt afklaret mellem parterne. Dette kommunikationssvigt, med konsekvens for rollefordelingen, efterlod samarbejdet uafklaret.

Målopfyldelsen er som målsætningen todelt, for målet om løft af deltagernes læsekompetencer er der tale om en opfyldelse, hvorimod målsætningen om etablering af et positivt samarbejde mellem biblioteket og Læseforeningen ikke er opfyldt.